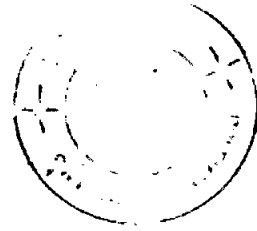

บทที่ ๑

บทนำ

ในบรรดาทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย ทรัพยากรป่าไม้ นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะมีความสัมพันธ์ต่อทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์และความเป็นอยู่ของสังคมอย่างเสรี ในขั้นที่จะเสริมสร้างพลังต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้า ป่าไม้มีบทบาทอันสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นหลักประกันความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของชาติ ทำให้สามารถจรรโลงชาติไทยให้ดำรงอยู่ด้วยความอุดมสมบูรณ์ ป่าไม้นอกจากจะให้ไม้และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากป่าโดยตรงแล้ว ยังมีความสำคัญต่อภาวะแวดล้อมของบ้านเมืองอย่างมาก เพราะป่าไม้เป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำลำธารสำหรับใช้อุปโภคบริโภค ไม่ว่าจะเป็นครุฑนเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การคมนาคม และยังเป็นแหล่งวัตถุดิบของอุตสาหกรรม การเกษตรต่าง ๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมทางด้านป่าไม้ ซึ่งมีอุตสาหกรรมการทำไม้ (Timber Harvesting Industries) อุตสาหกรรมการปลูกป่า (Forest Plantation Industries) อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ไม้ (Wood Products Industries) และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ของป่า (Minor Forest Products Industries) นอกจากนั้น ป่าไม้ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับเกษตรอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ด้านการเกษตรอันมีการเพาะปลูก (Cultivation Industries) การเลี้ยงสัตว์ (Livestock Industries) การประมง (Fishery Industries) ป่าไม้ให้ความชุ่มชื้นแก่ผืนแผ่นดิน เป็นที่เก็บกักและรักษาแหล่งน้ำ ลำคลอง ้วยหนอง คลอง บึงต่าง ๆ ช่วยป้องกันการกัดเซาะหน้าดิน การพังทลายของดิน นับได้ว่าป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่ามหาศาล เป็นหลักทรัพย์ของชาติ เพราะมีส่วนในการให้ประโยชน์อย่างอเนกประสงค์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดูแลรักษาและใช้จ่ายด้วยความระมัดระวัง มิฉะนั้นจะหมดสิ้นไปในเวลาอันรวดเร็ว ในปัจจุบันนี้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศเหลืออยู่ประมาณ ๓๙% ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ จำเป็น

* สุรพัฒน์ รัตนโกเศศ, การฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรม, การประชุมการป่าไม้ประจำปี ๒๕๑๔, กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๑๔.

อย่างยิ่งที่จะต้องรู้จักการอนุรักษ์^๑ ซึ่งความหมายของการอนุรักษ์มิได้หมายความว่า จะรักษาทรัพยากรนั้นไว้โดยไม่ยอมให้มีการแตะต้องต้นไม้ในป่าเลย แต่หมายความว่ารู้จักใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์มากที่สุด และสามารถที่จะใช้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุดที่ต่อเนื่องกัน ทั้งนี้ จะต้องให้สูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด ฉะนั้น ถ้ารู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดแล้ว จะทำให้ประเทศชาติมีความมั่งคั่งสมบูรณ์ ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างสุขสบาย แต่ปัจจุบันนี้ทรัพยากรป่าไม้ของไทยกำลังถูกทำลายลงอย่างไม่เป็นการสมควร เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่ผูกพันอยู่กับชีวิตประจำวัน และเกิดจากการจงใจทำลายธรรมชาติและทรัพยากรเพื่อประโยชน์ส่วนตัวอย่างเห็นแก่ตัวที่สุด

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ถือได้ว่าเป็นนโยบายสำคัญของประเทศ เพราะป่าไม้เป็นจุดเชื่อมโยงทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรอื่น ๆ ดังกล่าวแล้ว หากไม่รู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจะทำให้เกิดการขาดแคลนได้ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรป่าไม้ได้ถูกทำลายลงอย่างมากมายังเช่นปัจจุบันจะเกิดการพังทลายของดิน เกิดอุทกภัย เกิดความแห้งแล้งคิดตามมา เป็นสาเหตุแห่งความเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจ ทั้งยังกระทบกระเทือนต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ทำให้ประสบความยากจน มาตรฐานการครองชีพต่ำ การนำไม้ออกจากป่าโดยถูกต้องตามหลักวิชาการนั้นไม่ถือว่าเป็นการทำลายทรัพยากรป่าไม้ แต่ถือว่าเป็นการนำทรัพยากรป่าไม้ออกมาใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ป่าไม้ เพราะการดำเนินงานทำไม้ที่ถูกหลักวิชา ถูกวิธีการ ในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นตัดโค่นไม้จนกระทั่งนำไม้ออกมาใช้ประโยชน์ การนำความรู้ความชำนาญมาใช้ในการดำเนินงานทำไม้จะก่อให้เกิดคุณค่าและมูลค่าสูงสุดแก่ทรัพยากรป่าไม้ และจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุดด้วย แต่ความจริงข้อนี้มักถูกมองข้ามไป กลับมองไปในทางตรงกันข้าม คือมองไปในแง่ของการทำลายป่า ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องตั้งหน่วยงานขึ้นสองหน่วยงาน คือ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และ บริษัทไม้ฮัตไทย

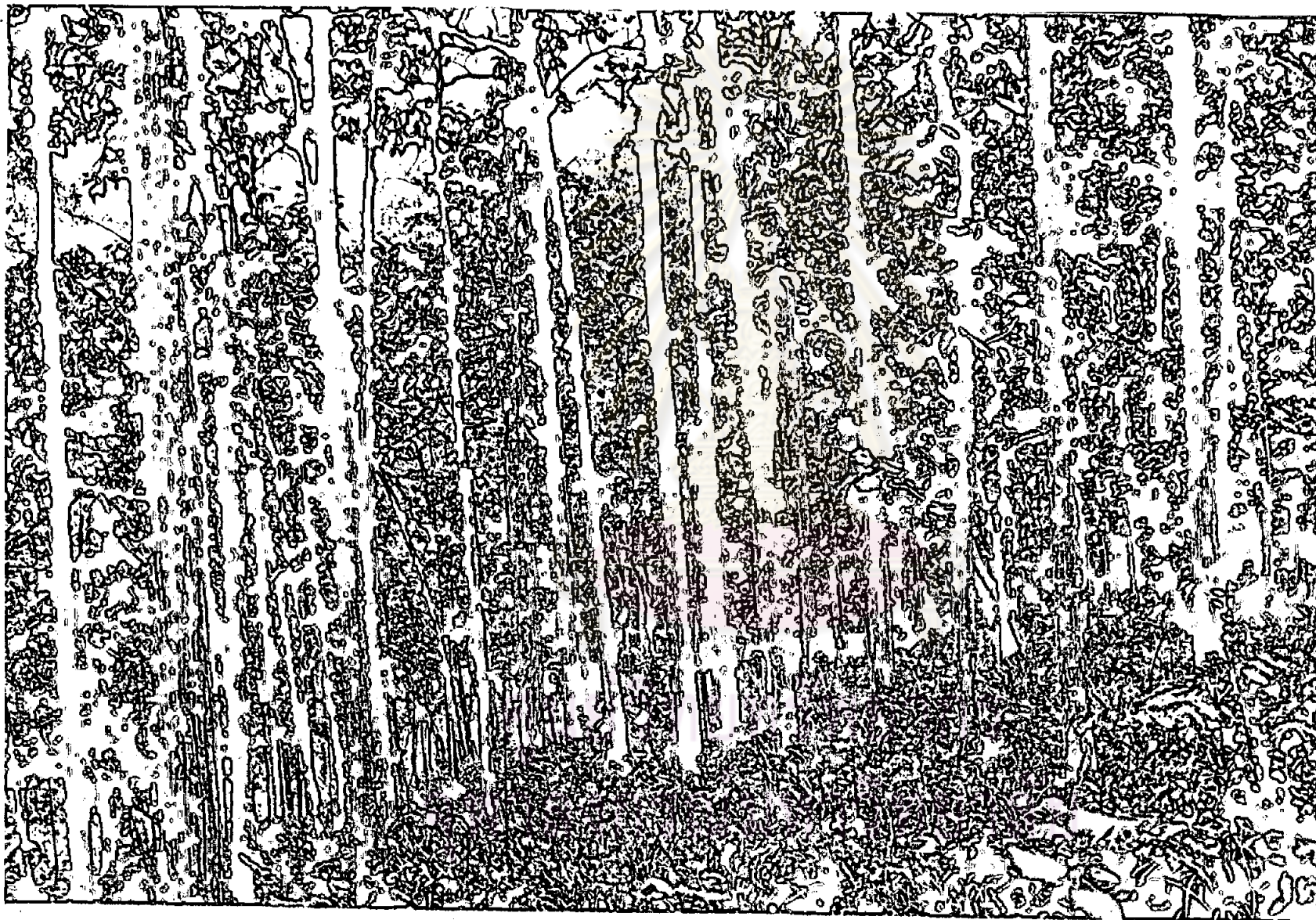
^๑ ประพันธ์ โภยสมบูรณ์, จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไรดี, การประชุมการป่าไม้ประจำปี ๒๕๑๙, กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๑๙.

จำกัด ที่ดำเนินงานในรูปรัฐวิสาหกิจ^๑ เกี่ยวกับอุตสาหกรรมทำไม้และอุตสาหกรรมการใช้ประโยชน์
จากไม้ ซึ่งรัฐวิสาหกิจทั้งสองนี้ก็ได้เพียรพยายามเสริมสร้างความมั่งคั่งในทรัพยากรป่าไม้ด้วยการ
เป็นแกนนำเอาหลักวิชาการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการทำไม้และการใช้ประโยชน์จากไม้อย่าง
ชาญฉลาด โดยใช้ไม้ดีมีค่าให้เกิดประโยชน์ และนำเอาไม้ชนิดที่ประชาชนไม่นิยมใช้มาทดลองใช้
ประโยชน์ให้มากที่สุด ทั้งนี้ เพื่อบริการการใช้สอยไม้ของประชากรให้ดีขึ้น ใช้ได้มากขึ้น และถูก
วิธี เป็นการประหยัดการใช้ทรัพยากรป่าไม้ให้น้อยลง เท่ากับเป็นการสงวนทรัพยากรป่าไม้ไว้ให้
ใช้ได้นานที่สุด นอกจากนี้ รัฐวิสาหกิจทั้งสองยังช่วยเสริมสร้างคุณค่าอันถาวรให้เกิดแก่การป่าไม้
อีกด้วย นั่นคือ การปลูกป่าขึ้นทดแทนป่าไม้ที่ได้ถูกตัดฟันออกไปแล้ว มีผลให้ทรัพยากรธรรมชาติ
ประเภทนี้เพิ่มพูนขึ้นและคงอยู่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ เชิญ นิลวิเศษ, รัฐวิสาหกิจช่วยชี้นำในการใช้ไม้อย่างชาญฉลาด, การประชุมทาง
วิชาการป่าไม้ สาขาวนผลัดภักดิ์ ปี ๒๕๑๔, ๗๕๕ ปรีดิวิวัฒน์ ผู้พิมพ์, กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน
จำกัดโรงพิมพ์อักษรไทย, ๒๕๑๔.

ป่าไม้ธรรมชาติที่สมบูรณ์

ความสำคัญของการทำไม้ซุง

ไม้เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ของการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่โบราณกาลมาแล้ว มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์จากไม้กันอย่างแพร่หลาย จนกล่าวได้ว่า "ตั้งแต่มนุษย์เกิดมาแล้วดำรงชีวิตอยู่จนกระทั่งตายไปก็ไม่แคล้วที่จะต้องใช้ไม้" เพราะไม้มีราคาถูกและน้ำหนักเบา มีคุณสมบัติเหมาะสมในการใช้สอย ซึ่งคุณสมบัติเฉพาะตัวนี้บางครั้งก็ใช้สิ่งอื่นแทนไม่ได้ เช่น ค้าน เชื้อเพลิงก็ได้ฟันและถ่านมาใช้ในการหุงต้ม รถไฟ เรือไฟ โรงงานอุตสาหกรรม ส่วนทางวัตถุเคมี ได้เซลลูโลสและลิกนินใช้ทำกระดาษ ใยไหมเทียม วัตถุระเบิด น้ำตาล แอลกอฮอล์ และยีสต์ นอกจากนี้ก็ยังได้พวกเส้นใยจากเปลือกและเถาวัลย์ ชัน น้ำมัน ยางไม้ เป็นต้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ การทำไม้ซุงออกจากป่าจึงมีความสำคัญอย่างมาก เพราะถ้าทำไม้ออกจากป่ามาได้โดยถูกต้องตามหลักวิชาแล้ว จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่อุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบ เพราะเหตุที่ไม้ซุงสามารถนำมาแปรรูปโรงงานอุตสาหกรรมได้หลายประเภท ซึ่งทางตรงได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปไม้หรือโรงเลื่อย (Timber Conversion Industry) ไม้บาง ไม้อัด (Veneer and Plywood) ไม้ประสาน (Laminated Wood) แผ่นฟอยไม้อัด (Wood Wool Cement Board) ไม้ขีดไฟ (Match) ไม้จิ้มฟัน (Toothpick) ส่วนทางอ้อมก็มี อุตสาหกรรมแผ่นชิ้นไม้อัด (Shavingboard) แผ่นใยไม้อัด (Fiberboard and Hardboard) ไม้ปาเก้ (Paquet) เยื่อไม้และกระดาษ (Pulp and Paper) นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ไม้เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ อีก คือ เฟอร์นิเจอร์ (Furniture) การแกะสลักไม้ (Wood Carving) การอบไม้ (Kiln Drying) ออบน้ำยาไม้ (Wood Preservation) ประตูตีเรียบ (Flush Door) บล็อกบอร์ด (Blockboard) เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าไม้เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมากมายหลายประการ การศึกษาถึงวิธีการทำไม้ที่ถูกต่อนับเป็น เรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะมูลค่าของต้นไม้แต่ละต้นจะสูงต่ำเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้ทำไม้ด้วย หากผู้ทำไม้มีศิลปะและความรู้ความชำนาญแล้วจะสามารถล้มโค่นตัด ทอนต้นไม้ต้นนั้น ๆ ให้มีขนาดและคุณภาพดีที่สุด มีมูลค่าสูงสุด ทำให้ไม้ต้นนั้น เป็นประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุดด้วย ซึ่งจะยังผลให้เกิดผลดีในทางเศรษฐกิจของประเทศชาติตามไปด้วย ยิ่งปัจจุบันนี้มี

ประชากรเพิ่มขึ้น ความต้องการใช้ทรัพยากรประเภทนี้ก็มีมากขึ้น เป็นเงาตามตัว แต่ปริมาณป่าของ ประเทศกลับลดลงอย่างรวดเร็ว จนขณะนี้ทรัพยากรประเภทนี้จึงมีแค่พอใช้เท่านั้น แม้จะไม่ถึงกับ ขาดแคลนแต่ก็ไม่พุ่มเพียงพอเหมือนเมื่อ ๓๐ ปีก่อน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การศึกษาถึงการดำเนินงานทำไม้ของรัฐวิสาหกิจในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อรวบรวมข้อมูล หลักเกณฑ์ วิธีการ และเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนระเบียบ กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำไม้อกจากป่ามาใช้ประโยชน์โดยมีขั้นตอนที่ถูกต้อง .
๒. เพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ในการทำไม้และเสนอแนะแนวความคิดเพื่อแก้ ปัญหาต่าง ๆ ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนในการทำไม้ที่ยังไม่เหมาะสมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
๓. เพื่อเป็นลู่ทางให้ผู้ประสงค์จะมีอาชีพในการทำไม้ หรือผู้ที่ประกอบกิจการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับไม้ ได้ทราบถึงวิธีการดำเนินงานที่ถูกต้องตามหลักวิชาการป่าไม้เสียก่อนที่จะลงมือ ดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นการป้องกันความผิดพลาดได้ทางหนึ่ง
๔. เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการควบคุมงานทำไม้ และให้บุคคล ทั่ว ๆ ไป ที่สนใจได้ทราบถึงอุปสรรคและข้อขัดข้องในการทำไม้ เพื่อจะได้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง ต่อผู้ประกอบกิจการเกี่ยวกับป่าไม้
๕. เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าใจอย่างถูกต้องว่าผู้ที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการทำ ไม้มิได้มีพฤติกรรมไปในทางทำลายป่าอันเป็นผลในทางลบ แต่มีพฤติกรรมไปในทางสร้างสรรค์อัน เป็นผลทางบวก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นอกเหนือจากเป็นวิทยานิพนธ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว คาดว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะอำนวยความสะดวกให้ดังนี้

๑. เพื่อเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการทำไม้ ให้ผู้ที่สนใจในอาชีพทำไม้หรือประกอบกิจการอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับไม้ได้ทราบถึงวิธีการทำไม้ของรัฐวิสาหกิจที่ถือ เป็นแบบอย่างได้
๒. เพื่อให้ผู้ที่กำลังประกอบกิจการประเภทนี้อยู่แล้ว ได้ใช้เป็นแนวทางศึกษา หากความรู้ความเข้าใจให้ต้องแท้จริงขึ้น จะได้นำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือนำไปเปรียบเทียบกับตลาดแปลงแก้ไข หรือปรับปรุงกิจการของตนให้ดำเนินงานได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ประหยัด ตลอดจนมีประสิทธิภาพสูง
๓. เพื่อให้ผู้ที่คิดจะประกอบกิจการประเภทนี้ได้ทราบถึงสภาวะของเงินทุนที่จะต้องใช้จ่าย ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ จะเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบการตัดสินใจดำเนินงานหรือประเมินถึงความสามารถของตน อันอาจจะคาดหมายถึงความสำเร็จในอนาคตได้
๔. เพื่อให้ประชาชนและผู้สนใจทั่ว ๆ ไปได้ทราบและเข้าใจในหลักความจริงที่ว่า การนำเอาทรัพยากรป่าไม้ออกจากป่ามาใช้โดยถูกต้องตามหลักวิชา ระเบียบ กฎเกณฑ์ แล้วจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่สวัสดิภาพป่าไม้แต่อย่างใด กลับจะเกิดผลดีในทางเศรษฐกิจอย่างสำคัญยิ่ง
๕. เพื่อให้ผู้ที่หาประโยชน์จากการทำไม้ได้ทราบและ เข้าใจถึงความสำคัญและคุณค่าของป่าไม้ จะทำให้การทำลายทรัพยากรธรรมชาติประเภทนี้เพื่อประโยชน์ส่วนตนลดน้อยลงได้บ้าง

ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะมุ่งศึกษาถึงการดำเนินงานการทำไม้ของของรัฐวิสาหกิจ โดยศึกษาถึงวิธีการดำเนินงานทำไม้ออกจากป่าอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการป่าไม้ ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่การ

สำรวจคัดเลือกไม่ให้ตัดฟัน จนกระทั่งวิธีการทำไม้แต่ละขั้นตอนของผู้ที่ได้รับสัมปทาน ซึ่งเริ่มตั้งแต่ ตัดโค่นต้นไม้จนสามารถนำไม้ออกจากป่ามายังจุดหมายปลายทาง อันได้แก่ โรงงาน แหล่งตลาด การค้า เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของแต่ละ ขั้นตอน อุปสรรคข้อขัดข้องต่าง ๆ ของการดำเนินงานทำไม้ นอกจากนี้จะศึกษาถึงการปลูกป่ารุ่น ป่าขึ้นทดแทน ซึ่งผู้รับสัมปทานทุกคนจะต้องดำเนินงานตามเงื่อนไขสัมปทาน

วิธีการดำเนินการศึกษาและการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาจากเอกสารทางวิชาการและทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่หน่วยงาน ราชการ องค์กร รัฐวิสาหกิจ ได้ศึกษาหรือจัดทำขึ้นไว้เป็นหลัก นอกจากนี้ ยังมีวารสารของ หน่วยงานที่ดำเนินงานกิจการเกี่ยวกับไม้ได้พิมพ์ขึ้น สอบถามกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ที่ ปฏิบัติงาน ผู้รับจ้างตามขั้นตอนต่าง ๆ

ประเภทของข้อมูล

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์ประมวลความคิดเห็นจากบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในวงการที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และผู้ดำเนินการเกี่ยวกับไม้ซุง อันได้แก่ ผู้รับจ้างตัดโค่น ผู้รับจ้างซีกลากไม้ ผู้รับจ้างลำเลียงขนส่งไม้ซุง ผู้รับจ้างทำทางซีกลากไม้ ฯลฯ เป็นต้น และได้ไปศึกษาถึงวิธีการ ทำงานในป่าของป่าสัมปทานบริษัทไม้ฮัดไทย จำกัด

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทาง วิชาการ บันทึกการปฏิบัติงานที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ รวบรวมไว้ หนังสือที่ผู้เชี่ยวชาญในด้ว การป่าไม้ศึกษาและเขียนขึ้นไว้ และคำบรรยายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการป่าไม้ในสถานที่ต่าง ๆ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมป่าไม้, เขตป่าไม้ หรือสถานที่อื่น ๆ วารสารของส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ เช่น วนสาร ของกรมป่าไม้ สักทอง ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ อนุสาร ไม้ฮัดบางนา ของบริษัทไม้ฮัดไทย จำกัด